

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ
ԼԵՆԻՆԻ ՄԱՀՊԱՆ
ՄԱՍԻՆ

ԳԵՏՀՐԱՏ 1931 ՅԵՐԵՎԱՆ

891.54
9-97

ԱՆՆԱ. ԳՐԻՆԵՐԳ. 19 NOV 2010

27 AUG 2006

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ
ԼԵՆԻՆԻ ՄԱՀՎԱՆ
ՄԱՍԻՆ

891.54-3

Քարգւ. ԱՐՏ. ՀՈՎՎԱՆ

ЦЕНТР. ГОСБИБЛИОТЕКА Т.С.С.Р.
Инв. № 52 1

ՊԵՏՐՈՍ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՄԱՅ 2013

8000 2013 73

10928

Պետհրատի տպարան
Գրառ. № 6398 (բ.)
Հրատ. № 1624
Պատ. № 2307
Տիր. 4000

43342.63

ԺՈՂԿՈՄԻՈՐԸ

Լենինը ժողկոմխորհի նախագահն էր։
Նշանակված ժամին Լենինը գալիս էր
ժողկոմխորհի նիստերի դահլիճը, նըս-
տում էր բազկաթոռին և նայում ժա-
մացույցին։ Յեթե կոմիսարներն ուշա-
նում ելին, նա բարկանում էր և քար-
տուղարներին ասում. «Կարգ ու կա-
նոն չկա. չեք կարողանում ժողովները
կազմակերպել»։ Քարտուղարները պա-
տասխանում ելին, վոր նրանք չերեք
անգամ նախադրուշացրել են և բոլորին
ծանուցադրել ուղարկել։ Լենինը բար-
կանում էր, վորովհետև նա թանգ էր
գնահատում ժամանակը և թույլ չէր
տալիս, վոր ուշանան։

Ժողկոմխորհի նիստերին Լենինը լուսում եր ժողովրդական կոմիսարների զեկուցումները և հետո զեկուցողներին ասում. «Մեզ մոտ բանվորները բազմ են. գյուղից հաց չի ստացվում: Պետք է գյուղի համար կտորեղեն և սապոն պատրաստել: Գյուղացիների համար պետք է գութաններ շինել: Գործարանները պետք է վառելանյութով ապահովել: Իսկ այսօր քանի՞ վագոն քարածուխ է ստացված գործարանների համար»:

Զեկուցողը պառնասխանում եր. «Այսօր ստացված է այսքան վագոն»:

Այն ժամանակ Լենինն ասում եր. «Քիչ է. շատ քիչ է: Պետք է ավելի լավ կազմակերպել: Յեթե գյուղացիների համար քաղաքում կտորեղեն և մեխուհենանք, ապա ժամանակ գյուղացիները հացը քաղաք կրենեն»:

Այդ սովի տարիներին եր:
Լենինն աշխատում եր մինչև ուշ գիշեր:

Մեկ կարմիր-բանակային գիշերը հերթապահում եր Կրեմլում: Հերթապահութունից հետո նա պատմում եր. «Յեստեսա, թե ինչպես Վլադիմիր Իլյիչը դուրս լեկավ իր առանձնասենյակից: Նա հոգնածութունից հագիլ եր քայլում. իսկ զեմքը հոգսերից դունատվել եր»:

ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆԸ

Լենինի ընկերները նկատեցին, վոր նա շատ է հոգնել: Նա յերբեք չեր գրգռհում: Յերբեմն միայն բռնում եր գրլուխը, տրորում քունքերը և շարունակում աշխատել: Ընկերները նրան համոզեցին զնալ հանգստանալու:

Բայց հանգստի ժամանակ նա եիլ գոր-

ծերի մատին եր մտածում: Անտեղից
նա նամակներ եր գրում, դիտողութուն-
ներ եր անում, հարցեր եր տալիս:

Նա կարճահասակ, թիկնավետ և ամ-
բակազմ մարդ եր:

Բայց հանկարծ նրա ձեռքն ու վոտքը
թուլացան:

ՎԵՐՁԻՆ ՃԱՌԸ

Մոսկվայում մեծ համագումար եր: Ու-
րիշ յերկրներից բանվորներ և գյուղա-
ցիներ ելին յեկել: Լենինը քիչ առողջա-
ցել եր: Նա գնաց համագումար: Նա
հաղիվ եր վոտքերի վրա կանգնում:
Քրտնքից նա ամբողջովին թաց եր յե-
ղել: Բայց և այնպես նա ուզում եր իր
խոսքն ասել ուրիշ յերկրացի ընկերնե-
րին: Նա գերմաներեն ասաց նրանց.
«Ձեզ մոտ կազմակերպեցեք բանվո-
րա-գյուղացիական իշխանութուն: Պատ-

րաստվեցեք: Չշտապեք: Ուժեր հավա-
քեցեք: Մենք ձեզ կոգնենք: Հուլս դը-
րեք մեզ վրա: Մենք ուժեղ ենք»:

Նույն շաբաթ Լենինը գնաց Մոսկվայի
խորհուրդը: Այդ վերջին անգամն եր:
Նրա ձեռքն ու վոտքը դարձյալ թու-
լացան. ել չկարողացավ գրել: Բայց խո-
սել դեռ կարողանում եր: Ընկերներից
մեկը արագ գրում եր նրա խոսքերը:
Այդ ընկերը մեկ անգամ գրեց նրա
խոսքերը կոպերատիվ առևտրի մասին,
իսկ մյուս անգամ՝ թե ինչպես պետք է
բարելավել ուսուցիչների կյանքը: Բայց
հանկարծ բռնվեց նաև լեզուն. նա ալ-
ևս վոչինչ ասել չկարողացավ: Նրան վո-
խադրեցին Մոսկվայից 30 կիլոմետր
հեռավորության վրա գտնվող Գորկի
գյուղը:

Նա յերբեք ժամանակ չի ունեցել յերկար հանգստանալու: Իսկ այժմ նա ստիպված եր ամբողջ որերով հանգըստանալ: Նրան անտառ ելին տանում գրոսանքի:

Լենինի ընկերները Մոսկվայից հաճախ գալիս ելին և վորպեսզի նրան անհանգստութուն չսպառնառեն, միայն հեռվից ելին նայում նրան: Այգում նրան ման ելին ածում անիվավոր բազկաթուղով: Ձեռքը մեռած ընկած եր ծունկի վրա:

«Բարե»-ի փոխարեն նա «այ, այ, այ» եր ասում:

Յերբ նրա մոտով անցնում ելին, նա ուրախ ժպտում եր և առողջ ձեռքով զլխարկը զլիից վերցնում: Հին բան-վորներից մեկը ասում եր ընկերներին. «Մենք պուրակի ճանապարհը հար-

թել ելինք, վոր հանգիստ ման ածենք Իլիչին: Մենք ամեն ինչ անում ելինք, միայն թե նա առողջանա»:

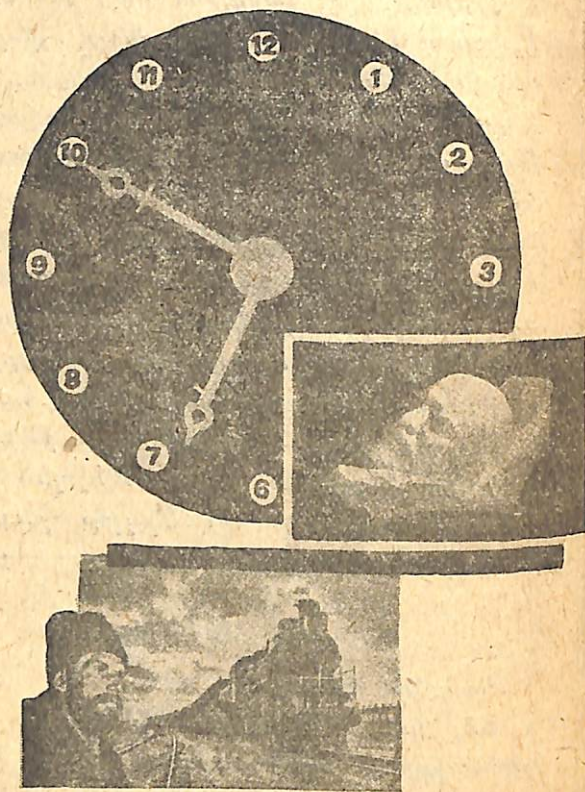
Նա առողջանալ եր ուզում: Վոչվոր, ինչպես նա, չգիտեր թե ինչքան շատ գործ կա գեռ կատարելու: Նա շտապում եր: Նա սովորում եր առողջ—ձախ ձեռքով գրել: Նադեժդա Կոնստանտինովնան նրան խոսել էր սովորեցնում:

Լենինը շատ եր ուրախանում, յերբ նոր բառ եր արտասանում: Բոլոր համագումարներում և ժողովներում բան-վորները հարցնում ելին. «Ի՞նչպես ե Իլիչի առողջութունը: Արդյոք շոտ կառողջանա Իլիչը»:

ՎԵՑ ԺԱՄ 50 ՐՈՊԵ

Բայց նա մեռավ:

Յերեկոյան, Գորկիում, ձմեռը՝ սառնամանիքին, նա մեռավ:

Հունվարի 21-ն էր: Վեց ժամից անց
էր հիսուն րոպե:

Տառք բժիշկ անդամահատեցին նրա
դին:

Ամեն ինչ առողջ էր, միայն ուղեղն
էր քաղցրացվել: Իսկ նա միայն հիսուն
և չորս տարի չէր ապրել:

ՇՈՌԵՇԱՐԺ № 127

Լենինի հին ընկերները յեկան՝ նրա
մարմինը Մոսկվա փոխադրելու հա-
մար: Նա սեղանի վրա պառկած էր
կարմիր դագաղի մեջ: Դուռը բաց էր,
վոր ցուրտ լինի սենյակում: Կրծքին,
կանաչ բաճկոնի վրա ամրացած էր մեկ
շքանշան: Կենդանի ժամանակ Լենինը
շքանշաններ չէր կրում:

Ձեռքերը բաճկոնի վրա էլին:

Դագաղը դուրս տարան: Ձյան փա-
թիլն ընկավ նրա յերեսին: Դագաղը

ծածկեցին ապակե կափարիչով: Ընկերները նրան ձեռքերի վրա տարան:

Մինչև կայարանը յոթ կիլոմետր եր: Զորս կողմը, բուրների վրա, կանգնած ելին գյուղացիներ, կանաչ և լեռեխաներ. նրանք յեկել եյին Լենինին հրաժեշտ տալու:

Դազադի վրա կային սոճու ճյուղերից հասարակ պսակներ: Կայարանում պատրաստ կանգնած եր Ռյազան-Ուրալյան յերկաթգծի գնացքը՝ № 127 շոգեշարժով: Շոգեշարժի մոտ կանգնած եր մեքենավարը: Նա 19 տարի աշխատել եր յերկաթուղագծի վրա: Իր աշխատանքը շատ լավ գիտեր: Բայց յերբ պտտեց լծակը, և գնացքը շարժվեց, նա ասավ. «Յես յերբեք այսքան չեմ հուզվել»:

Գերասիմով և կայարանից գնացքը շարժվեց դեպի Մոսկվա, Մոսկվայում

բանվորները նրան սպասում ելին Պապեկեցի կայարանում:

ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏՈՒՆԸ

Յերեսաներից մի քանիսը կարծում ելին, թե Լենինի դիակը Մոսկվայի փողոցներով կտանեն Վոսկե կառքով: Բայց այդպես չեղավ. նրան ձեռքերի վրա տանում ելին հին ընկերները:

Նրանք Լենինի դազադը բերին Միուլթյունների տունը և դրին «եժ դահլիճում»: Այդ դահլիճում Լենինը համագումարներում և ժողովներում ճառեր եր ասել: Դազադը զրված եր կարմիր մահուղով պատած պտտվանդանի վրա: Նրա մոտ կար շորս արմավեի: Պատերը ծածկված ելին սև և կարմիր դրոշակներով. դրոշակների վրա ասեղնագործված ելին մանգաղներ, մուրճեր և աստղեր: Զորս կողմը զրված ելին պսակ-

ներ. և ծաղիկներ: Վոտներին դրված եր
սոճու փոքրիկ կլոր պսակ, վորը հյուսել
եյին մանկատան յերեխաները:

Դագաղի մոտ կանգնած եր պատվա-
վոր պահակ: Ամեն մեկը Լենինի մոտ
վերջին անգամ եր կանգնում, վորպես
պահակ՝ տաս լուպե: Լրագրերում հայ-
տարարված եր, թե ով յերբ ե կանգնե-
լու: Նվագախումբը մեղմ նվագում եր
մահվան քալերգը, և գիշեր-ցերեկ դա-
գաղի մոտով անցնում եյին մարդկանց
անվերջ շարքեր՝ վերջին անգամ նրան
ֆաս բարով ասելու:

Դուրսը չտեսնված սառնամանիք եր:
Պարույկներ եյին վառվում: Դպրոցա-
կաններին հերթից դուրս եյին թող-
նում:

Չորս ու ու գիշեր անընդհատ գալիս
եյին նայելու: Վոչվոք վոչինչ չեր
ասում: Վոչվոք կանգ չեր առնում: Մեղմ

նվագում եր նվագախումբը: Անցնում
եյին դագաղի մոտով: Դագաղում պառ-
կած եր Լենինը, մահացած առաջնորդը:

ՅՈՒՋԱՆ—ԱՌՎՈՒՅՏԸ

Նագեժդա Կոնստանտինովնա Կրուպ-
սկայան չորս ու կանգնած եր Լենինի
դագաղի մոտ: Նա դագաղի մոտ կանգ-
նած վերջիշում եր նրա կյանքը:

Վերջին ուրը նրան մոտեցավ Տուլայի
նահանգից մի գյուղացի: Կրուպսկայան
ճանաչում եր նրան: Նա գործերով
յեղել եր Լենինի մոտ: Գյուղացին չփոր-
ձեց նրան մխիթարել. միայն ասավ.
«Յոնջան առատ բերք տվեց: 150 գլուխ
տավարի փոխարեն այժմ 400 ունենք:
Առաջ ուղղակի մերկ եյինք, իսկ այժմ,
տես հագնված ենք: Այո, քիչ չոքնեց
մեզ այս բանում ընկեր Լենինը»: Հետո
նա լռեց և ասավ. «Իսկ չի կարելի ձեզ

նից անցաթուղթ ստանալ՝ կարմիր հրա-
պարակ գնալու համար: Ուզում եմ
թաղմանը ներկա լինեմ»:

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԿՈՇԻԿՆԵՐԸ

Մի բանվորունի յեկավ Միություն-
ների տան մոտ՝ Լենինին հրաժեշտ տա-
լու: Տաք շալով փաթաթված՝ նա ուրիշ-
ների հետ միասին կանգնած եր տան
առաջ: Նա հիշում եր Լենինին ու սկը-
սեց պատմել.

— Սովի ժամանակ մեկ անգամ տեսել
եմ Լենինին: Նա յեկել եր մեզ մոտ՝
գործարան: Բոլորը շրջապատել եյին
նրան: Միայն յես չեյի համարձակվում
մոտենալ: Հետո մերոնց ասի. «Ի՞նչպես
հարցնեմ կոշիկների մասին, չե՞ վոր նա
կոշկակար չի»: «Վոչինչ», — ասում են. —
«Նրան կարելի չե. նա մոտիկ մարդ ե»:

Յես իսկուհն ճանապարհը ճեղքեցի, մոտեցա այ, ինչպես ձեզ մոտ եմ կանգնած, և ցույց տվի թանգագին ընկեր լենինին վոտքս, ձեռքով խփեցի կոշկիս տակին:

«Տես, ընկեր, ամերիկական ե, չի դիմանում. քանդվում ե»: Նա ուշադրութամբ նայեց ներբանին, հետո ինձ և ասավ. «Պետք ե, ընկերներ, ինքներս սովորենք լավ ներբաններ պատրաստել, թե չե մեզ ամերիկացի առևտրականները միշտ ել կխաբեն: Կսովորենք—լավ կլինի»:

Կինը ել վռչինչ չպատմեց: Լոեց, շուռ յեկավ և միայն ավելացրեց. «Ուզում եմ նրան մնաս բարով ասել»:

ՅԱՂՈՒՄԸ

Լենինին թաղեցին Կարմիր հրապարակում, Կրեմլի մոտ: Դադաղի համար

դամբարան եյին պատրաստել: Նա շատ հասարակ եր. նրա վրա կար միայն հինգ սառ — սեկ բառ—Լենին:

Խաղման ուրը ժողովուրդը հավաքվեց հրապարակը: Ամեն տեղից լեկել ելին դրոշակներով: Մի բանվոր ասավ. «Մեռավ, ափսոս. չալիտի մեռներ: Այլևս չկա թանգագին մարդը»: Վորպես պատվավոր պահակ կանգնած եր և մեկ գեղջկուհի: Նա հագին արեխներ ուներ: Նա ապրանքատար գնացքով եր լեկել Ռյազանի նահանգից: Ժամացույցը խրվում ե չորսը, դագաղը վերցնում են պատվանդանից և վերջին անգամ գլխներին վեր բռնած տանում դեպի շիրիմը: Բոլորը գլխարկները վերցնում են: Թնդանոթները կրակում են, գործաբանների և շոգեշարժների սուլիչներն անհանգիստ շաչում են: Ամբողջ խորհրդակլին յերկրներում հինգ բալե կանգ

ե առնում ամեն մի շարժում: Կոնդուկ-
տորն անցնում եր վագոնից-վագոն և
ասում: «Խնդրում եմ վոտքի կանգնել-
լենինը մեռավ»: Քաղաքներում անց
ու դարձ անողները կանգ են առնում
և գլխարկները վերցնում: Հեռավոր
յերկրներում ռադիոյով լսվում ե Մոս-
կվայի նվագախմբի մահվան քայլերգը:
Ուրիշ յերկրների բանվորները միմյանց
իրենց լեզվով ասում են. «Մեռավ Լե-
նինը»:

Դամբարանից ամենից ուշ դուրս յե-
կան Լենինի հին ընկերները:

Իսկույն պահակներ կանգնեցին:

Ժողովուրդը ցրվեց: Դրոշակները տա-
րան:

Ամեն մի տնից դեպի ցած կախված
եր դրոշակ:

Տների, փողոցների, դրոշակների վրա
գրված եր:

«ՄԵՌԱՎ ԼԵՆԻՆԸ, ԲԱՅՅ ԿԵՆԴԱՆԻ
ՅԵ ՆՐԱ ԳՈՐԾԸ»

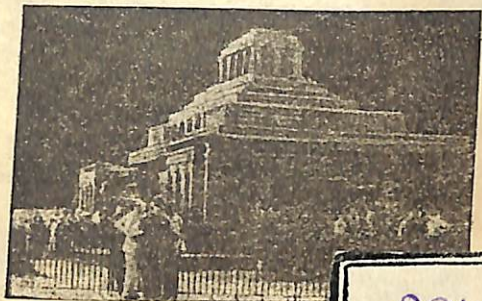

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0310725

10.928

891.71
Q-97

Госиздат СССР Эривань — 1931